

**OVIDIUS UNIVERSITY OF CONSTANTA
THE DOCTORAL SCHOOL OF THEOLOGY
DOCTORAL FIELD: THEOLOGY**

PhD THESIS

**THE ROMANIAN ORTHODOX CHURCH LIFE IN THE ROMANIAN
ORTHODOX METROPOLIA OF THE AMERICAS FROM THE
BEGINNING OF THE TWENTIETH CENTURY TO THE PRESENT**

– ABSTRACT–

PhD Thesis:

Priest Prof. Nechita Runcan, PhD

PhD candidate:

Priest Mihail Cristea

CONSTANTA

2018

THESIS STRUCTURE

ABBREVIATIONS

INTRODUCTION

CHAPTER I: THE ROMANIANS' EMIGRATION IN THE UNITED STATES OF AMERICA AND CANADA AT THE END OF THE NINETEENTH CENTURY AND THE BEGINNING OF THE TWENTIETH CENTURY

CHAPTER II: THE ROMANIAN ORTHODOX CHURCH ORGANIZATION IN AMERICA AND CANADA

CHAPTER III. THE HIERARCHS OF THE ROMANIAN ORTHODOX CHURCH IN THE UNITED STATES OF AMERICA AND CANADA IN THE TWENTIETH CENTURY

III.1. The Church Personality of Bishop Policarp Morușca

III.1.1. *Bio-bibliographic landmarks*

III.1.2. *The administrative and pastoral-missionary activity of Bishop Policarp Morușca*

III.1.3. *Historical landmarks in the evolution of the Romanian Orthodox Missionary Episcopate in America and Canada (1939-1950)*

III.2 The Church Personality of Bishop Andrei Moldovan

III.2.1. *Bio-bibliographic landmarks*

III.2.2. *The administrative and pastoral-missionary activity of Bishop Andrei Moldovan*

III.2.3. *The interim period (1963-1966)*

III.3. The Church Personality of Bishop Victorin Ursache

III.3.1. *Bio-bibliographic landmarks*

III.3.2. *The election of Bishop Victorin Ursache*

III.3.3. *The Romanian Orthodox Missionary Episcopate from America and Canada becomes an Archdiocese*

III.3.4. *The pastoral-missionary activity of Archbishop Victorin Ursache*

CHAPTER IV. THE CONSERVATION AND PROMOTION OF THE ROMANIAN LANGUAGE, CULTURE AND SPIRITUALITY BY THE ORTHODOX ROMANIANS IN THE UNITED STATES OF AMERICA AND CANADA

IV.1 Archimandrite Bartholomew Anania and “Credinta” ("The Faith")

IV.2 Clerics and laypeople - promoters of the Romanian language, culture and spirituality in the United States and Canada

IV.3. Fraternal-cultural societies

IV.4. Ancillary organizations of the Romanian Orthodox Metropolia of the Americas

IV.5. Aspects of the Romanian media in the United States and Canada

V. THE ORTHODOX ROMANIAN ARCHDIOCESE OF THE AMERICAS BETWEEN TRADITION AND MODERNITY

V.1. The attempts to unify all Orthodox Romanians into a single church organization

V.2. The reorganization of the Romanian Orthodox Archdiocese of America and Canada and its elevation to the rank of Metropolia

V.2.1. *The election of Protosyncellus Nicolae Condrea as Archbishop of the Romanian Orthodox Archdiocese in America and Canada*

V.2.2. *The election of Protosyncellus Father Ioan Casian Tunaru as Vicar Bishop of the Romanian Archdiocese in America and Canada*

V.2.3. *Activities within the Romanian Orthodox Archdiocese in America and Canada*

V.2.4. *Raising the Romanian Orthodox Archdiocese in America and Canada to the rank of Metropolia*

V.2.5. *The establishment of the Romanian Orthodox Episcopate of Canada*

V.3. The situation of the Orthodox Romanians in South America

V.4. The relationships between the Romanian Orthodox Metropolia of the Americas and the Church - Mother

Conclusions

Selective Bibliography

Annexes

In over a hundred years – that have passed since the first church organization of the Orthodox Romanians in the United States and Canada –, there have been many significant events. I started this thesis accompanied by the concern not to commit injustices in terms of the assessment of those that exist and of those that do not exist anymore, as well as by the prudent precaution towards those that can no longer defend themselves.

In this paper, the intention was not to reconstitute a number of facts but to present the way in which ideologies have been delineated and transposed into concrete actions.

America is seen as *the New World* or *the Country of the World* because people from all over the world (or, above all, the descendants of these people from all over the world) live here. Mostly, the American nation was formed by emigrants.

The emigration from Europe to America began in the middle of the nineteenth century, with those who left Western and Northern Europe; then, it continued with the Eastern and Central part of the continent, namely: Austro-Hungarians, Greeks, Italians, Poles, Romanians, Serbs, Russians, Turks. If in the nineteenth century, there were few emigrants leaving Europe, in the first decade of the twentieth century (especially between 1905 and 1907), their number grew considerably.

The first Romanians who immigrated to America were predominantly from the Romanian provinces belonging to the Austro-Hungarian Empire: Transylvania, Banat and Bucovina. Afterwards, Romanians from all the regions of the country went to America.

In the beginning, the Romanian emigrants faced a series of problems related primarily to the adaptation to a new reality, to another climate, to a new language. However, soon they understood that they had to accept the ways of their adoptive country, while preserving the essential features that defined them and gave them a unique identity: *their ancestors' faith, traditions and customs*. Being accustomed to a balanced religious life, they were not satisfied with the religious services offered by the Greek or Russian churches. Thus, very soon, the first Orthodox parishes were founded; initially, Romanians built modest churches, and afterwards their number increased.

The establishment of the Romanian Orthodox Autonomous Missionary Episcopate in America, in 1929, brought the Orthodox Romanians in the United States and Canada on a spiritually steady path. As the number of parishes grew, the Episcopate was raised to the rank of Archdiocese, and in 2016, it became a Metropolia, i.e. *the Romanian Orthodox Metropolia of the Americas*.

There are more than 250 religious denominations in America, because those who settled here wanted to preserve the faith from their country of origin. There is no State Church, National Church, or Ancestral Church. The freedom of cults is total, and everyone has the right to worship, according to their own conscience, under the first amendment of the US Constitution, which stipulates that *no law shall impose a religion or prohibit the free practice of a religion*. The US Government treats all religious cults equally and does not grant financial support to any of them.

Living in Toronto since 1986, I have been actively involved in the Romanian community life, first as a layman, and now as a priest. The priesthood position gave me the privilege to write about the Romanian church life in America and Canada, a reality that I have been experiencing directly in the last 32 years. I undertook the elaboration of this PhD thesis under the exhortation of the respect and gratitude for those who made possible the existence and continuity of the Orthodox spiritual life in the United States and Canada.

By this research topic, i.e. *The Romanian Orthodox Church Life in the Romanian Orthodox Metropolia of the Americas from the beginning of the 20th century to the present*, I tried to present the following elements that stretch over a long time span: data on the Romanians' emigration to America; organizing the church life and raising religious buildings; aspects of the life and activity of the hierarchs and priests from this eparchy; ways to preserve and promote the Romanian language, culture and spirituality in the United States and Canada; attempts to restore the canonical ties between the two Romanian Orthodox eparchies.

Starting from the observation that in historiography there is no synthesis of *the historical and missionary aspects of the ecclesial life across the ocean from the beginning of the twentieth century to the present*, I intended to capture these elements in this scientific work, in an arguable, coherent and effective way.

The difficulty of this topic is represented by the search, selection and systematization of the information found in the Romanian, American and Canadian archives, in numerous volumes and monographs, in articles and studies published in various periodicals.

The objectives of the chosen topic are reflected in the following steps: presenting the aspects related to the Romanians' emigration to America; reconstructing the historical and missionary path of the Romanian Orthodox Metropolia of the Americas; documentary narrative of the life and activity of the hierarchs of the Romanian Orthodox Eparchy of the Americas; highlighting the role of the clergy and laity, of the cultural institutions and the media in preserving the Romanian language, culture and spirituality; identifying the steps

taken in order to restore the Eucharistic communion and bringing together all the Romanian Orthodox people from the United States and Canada in a single ecclesial entity; deepening the topic in all its complexity and discovering new information based on the research of archive funds.

The research methods are based on the general principles that any historical work must observe. Therefore, in order to achieve the objectives, *the historical method* was used because I resorted to *the territorial, chronological and systematic approach* of the events. In addition, using *the documentation and bibliographic research method*, the facts and the events were presented impartially, relying solely on the documents and testimonies of the time. Moreover, by using *the case study method*, the focus fell on detailed events, roles, relationships and people.

The originality of this topic is represented by the fact that there is no work that merges and synthesizes the data and the information about the Romanian Orthodox church life in the two Americas over such a long period, i.e. from the creation of the first parish to the present. The interest in this topic resulted from the desire to provide a comprehensive and accurate picture, as far as possible, of the evolution of the church life in America and Canada, and to answer questions such as: What was the political, historical and economic context that determined the Romanians' emigration to America and Canada? How did the first Orthodox communities form? Under what conditions did the Orthodox Romanians establish the first parishes? How did the priests contribute to the development of this eparchy? How was established the first Romanian Orthodox Episcopate in America? Who were and are the hierarchs of the Romanian Orthodox Eparchy of America and what missionary, social and cultural activities have contributed to preserving the Orthodox faith and ethnic identity? To what extent did the clergy and the laity contribute to the spiritual and cultural evolution of the Church? What steps have been taken in order to unify the two Romanian Orthodox jurisdictions in America? How did the Orthodox Romanians in South America organize their church life? What is the current situation of the Romanian Orthodox Metropolia in the two Americas? What actions are being undertaken in order to preserve the permanent relationships between the Romanian Orthodox Metropolia of the Americas and the Mother Church?

In order to answer these questions, the paper was structured into five chapters and several subchapters, general conclusions, bibliography and annexes.

The research aims at presenting the important aspects that characterize the evolution of the Romanian Orthodox Church life in the United States and Canada.

In order to understand the circumstances that led to the emergence and development of the first religious manifestations in America, I considered it necessary to start this scientific approach with important aspects regarding *the Romanians' emigration to America in the second half of the nineteenth century and the beginning of the twentieth century*, i.e. identifying the first Romanians who arrived in America; presenting statistical data on the number of emigrants; identifying the causes and consequences of migration; the emigrants' adaptation and integration into the American society; establishing borts and fraternal-cultural organizations.

The second chapter, i.e. *The Romanian Orthodox Church Organization in America and Canada*, is a brief presentation of the early Orthodox Romanian church life from across the ocean.

The Romanians left their native places taking what they had active and lasting, i.e. their faith. Even if their purpose was to earn a better living through hard work, they soon realized that they could not live without their religion, with all its rituals. Therefore, being particularly concerned about preserving their religious identity, the Orthodox Romanians soon built their worship places and took steps to the ecclesial authorities in the country in order to send priests to the United States and Canada. The Metropolitan Church of Sibiu was preoccupied with sending priests to America, and the Metropolitan Church of Moldova sent priests to Canada.

The construction of the first Romanian Orthodox church, dedicated to *Saint Mary*, began in 1901 in Canada, in the Boian region, Alberta; it was sanctified in 1905. Between 1902 and 1903, the first Romanian Orthodox parish was built in *Regina, Saskatchewan* Province, Canada, dedicated to *Saint Nicholas*, where the first priest, i.e. Archimandrite *Evghenie Ungureanu*, was sent by *Metropolitan Partenie Clinceni* of Moldova.

In 1904, in Cleveland, Ohio, the first Romanian Orthodox parish in America, i.e. *Saint Mary*, was founded. The first parish priest, i.e. *Moise Balea*, who had been sent here by the Metropolitan of Ardeal, *Ioan Metianu*, was given a unique status in 1905 due to the way he had got involved in the spiritual and social life of the community, acting in the name of an ideal. In Andrei Popovici's opinion, his name should be "inscribed in golden letters [...] in recognition of his tireless activity"¹.

¹ Andrei Popovici, *Americanii de origine română*, in „Sociologie românească”, year II, May-June, no. 5-6, Ed. Institutul Social Român, București, 1937, p. 226.

In their pioneering mission of ecclesiastical organization in America, the following priests brought remarkable contributions: Zaharia Oprea, Trandafir Scorobet, Simeon Mihălțan, Ioan Podea, Ioan Truția and others.

Priest Ioan Podea actively participated in the church organization in America, contributing significantly to the restoration of the unity of the parish from Cleveland, to the organization of the first Romanian deanery; he was appointed as protopope on April 10, 1912.

From the formation of the first parishes to the establishment of the Romanian Orthodox Episcopate in America, there have been many problems faced by the church life, such as: lack of unity and organization; the emergence of priests *of need* without specialized theological training, ordained by Russian bishops in the United States of America or Canada, because many parishes remained without priests because of the war; conversion campaigns supported by Protestants (especially Baptists), entailing the separation of many Romanians from their ancestral Church; long and difficult steps undertaken to get out of the canonical jurisdiction of the Metropolitan Church of Sibiu and to organize an Episcopate under the jurisdiction of the Metropolitan Church of Bucharest; the delay in appointing a bishop.

The request for the establishment of a Romanian Orthodox Missionary Episcopate in America was approved at the Detroit ecclesiastical congress, held at the Saint George parish on April 25-28, 1929.

The Holy Synod of the Romanian Orthodox Church, headed by Patriarch Miron Cristea, decided on *January 26, 1935*, that Archimandrite Policarp Morușca, the abbot of the Hodos-Bodrog monastery, would be the bishop of the Orthodox Romanians in America. The Romanian Orthodox Missionary Episcopate of America was organized and it operated under its own Statute, approved by the Holy Synod of the Romanian Orthodox Church, in accordance with the Statute for the Organization and Functioning of the Romanian Orthodox Church.

For the purpose of this research, in order to present a complete picture of the evolution of the Romanian Orthodox church life in America and Canada, respecting Saint Paul's words (*"Remember your leaders, who have spoken God's word to you; Consider the outcome of their way of life and imitate their faith"* (Hebrews 13, 7)), a larger number of pages is dedicated to Chapter III, i.e. *The Hierarchs of the Romanian Orthodox Church in the United States of America and Canada in the Twentieth Century*. This chapter presented

the church personality of three Romanian Orthodox bishops: Policarp Morușca, Andrei Moldovan and Victorin Ursache.

The three subchapters present both the bio-bibliographic data of the three hierarchs and important aspects of their work.

Archimandrite Policarp Morușca was appointed bishop of the Orthodox Romanians in America and Canada on January 26, 1935, by the Holy Synod of the Romanian Orthodox Church. During the five years of pastorate, he undertook several actions, including: from the very beginning, he visited all 47 parishes and branches in the United States and Canada; he sanctified churches; he preached, urging the Romanians to unite under the same faith; he determined priests to observe canonical ordinances; he founded the Journal and Almanac entitled “Solia”; in 1937, he laid the foundations of the Orthodox settlement called “Vatra Românească” in Grass Lake, Michigan; he supported the founding of Romanian schools and church choirs; in 1938, he contributed to the establishment of the auxiliary organizations of the Episcopate, for the Orthodox youth and the Orthodox women.

Since 1939, when Bishop Policarp Morușca was no longer allowed to go to the United States of America, being detained in Romania by the Communist authorities, and until 1950, the Romanian Orthodox Eparchy of America and Canada carried out its mission further without a bishop. The priests were divided into two camps, each under the leadership of the Episcopate. It was the most difficult and controversial period in the church life of the Romanian-American Orthodox people.

When the Holy Synod of the Romanian Orthodox Church met on July 12, 1950, Andrei Moldovan was appointed as bishop; this was followed by “tunderea în monahism” (i.e. a ritual of introduction into monasticism) (November 5, 1950), the ordination as bishop (November 12, 1950), the appointment by Patriarch Justinian Marina (November 19, 1950). The appointment of Bishop Andrei Moldovan dissatisfied some of the priests and laypeople of the eparchy. Therefore, in 1950, the Orthodox Romanians were divided, and two episcopates were formed: the Orthodox Missionary Episcopate of America and Canada, based in Detroit, Michigan, which kept the natural canonical connections with the Mother Church, and the Romanian Orthodox Episcopate of America (which broke the connections with the Romanian Patriarchate), based at Vatra Românească, Jackson Michigan, led by Bishop Valerian Trifa. Since 1960, the latter has established canonical connections with the Orthodox Church in America (OCA).

After the separation of the two Eparchies, three years of quarrels and trials followed; then, in 1953, the Orthodox Missionary Episcopate of America and Canada lost the right to

the titles from “Vatra Românească” and “Solia” Journal. Under these circumstances, Bishop Andrei Moldovan had the difficult task of uniting the Romanian Orthodox parishes that remained faithful to the Mother Church. Thus, he bought a new headquarter for the Episcopate in Detroit, he founded “Credinta” (“The Faith”) Calendar, he sanctified churches, developed and strengthened the canonical ties with the other Orthodox Churches on the continent.

After Bishop Andrei Moldovan’s death, in 1963, the Orthodox Romanians in America and Canada were again forced to elect a bishop for their Eparchy. Three years later, on April 23, 1966, Archimandrite Victorin Ursache was elected bishop by the Church Congress of the Orthodox Missionary Episcopate of America and Canada; at the meeting of June 6, 1966, the Holy Synod of the Romanian Orthodox Church recognized and approved this election. He received the ordination on August 7, 1966, and the investiture and enthronement took place on August 21, in the same year. Thus, he became the bishop of the Romanian Orthodox Missionary Episcopate of America and Canada.

44 years later, on June 11, 1973, the Holy Synod of the Romanian Orthodox Church decided that the Episcopate should become an Archdiocese, i.e. *The Romanian Orthodox Missionary Archdiocese of America*, and Bishop Victorin became archbishop. In 1991, the Archdiocese became *The Romanian Orthodox Archdiocese of America and Canada*.

Chapter IV, entitled *The Conservation and Promotion of the Romanian Language, Culture and Spirituality by the Orthodox Romanians in the United States of America and Canada*, outlined the most important events from the cultural-spiritual life and activity of Archimandrite Bartholomeu Anania, and of other worthy priests and laymen who worked for the common good, to the glory of God and the Holy Church.

The same chapter presented the establishment of *the fraternal-cultural societies* in the United States and Canada, their purpose and organization over time. It also highlighted the specific actions and the purpose of the two *Auxiliary Organizations* of the Romanian Orthodox Metropolia of the Americas, i.e. *The Association of Romanian Orthodox Ladies Auxiliaries*, also known as AROLA, and *Romanian Orthodox Youth in America* – ROYA.

This fourth chapter ends by presenting some aspects of the Romanian media in the United States and Canada. The Romanian media, due to the large number of emigrants, was very rich and varied, especially in the twentieth century. The first Romanian publication (written in Romanian and Yiddish) in the United States of America and Canada, i.e. “The Romanian-American Courier”, belonging to the Jewish Romanians, was issued for the first time in 1900, in New York. In 1903, in Cleveland, Ohio, the weekly literary-political and

economic publication, “Tribuna” (“The Tribune”), written only in Romanian, was issued for the first time. The “America” newspaper, founded in Cleveland in 1906, by priest Moise Balea, aimed mainly at informing and educating the Romanians, as well as at developing the solidarity and love for the people.

The “Union and League” Organization, together with the “America” newspaper, played a major role in promoting the values of the Romanian culture and civilization, preserving the ancestral traditions and the mother tongue. They also defended Romania's position in the Balkan War and fought for the unification of Transylvania with Romania in 1918, and after 1940, the Romanians in America were more preoccupied with politics, firmly condemning the cession of Bessarabia, Northern Bucovina, Herța area and part of Transylvania.

Particular attention was paid to the following publications: “Comuniunea românească” (“The Romanian Communion”), “Adevărul” (“The Truth”) and “Cuvântul românesc” (“The Romanian Word”).

Special attention was also paid to the Romanian church media: “Solia” Journal, published in 1936, in Youngstown, Ohio, with Bishop Policarp Morușca’s blessing; “Credința” (“The Faith”) Journal, founded in 1952, in Detroit, Michigan, and “Credința” (“The Faith”) Almanac-Calendar; the online radio station “Credința” (“The Faith”) and “Vocea Ortodoxiei” (“Voice of the Orthodoxy”) radio station.

The last chapter of the paper, i.e. *The Romanian Orthodox Archdiocese of the Americas between Tradition and Modernity*, comprises four subchapters:

The first subchapter, *The attempts to unify all Orthodox Romanians in a single church organization*, highlighted the main attempts to achieve, through dialogue, the reconciliation with the past and the restoration of the judicial unity of the two Romanian Orthodox Episcopates from the United States and Canada. The favorable results of this dialogue, which officially began when the *Joint Dialogue Commission* was established, as well as the failure of these steps, are presented in this subchapter.

The second subchapter, *The Reorganization of the Romanian Orthodox Archdiocese of America and Canada and its elevation to the rank of Metropolia*, marks the revival of the Eparchy, initiated by Archbishop Nicholas Condrea, with his appointment as head of the Romanian Orthodox Archdiocese of America and Canada, in July 2002, and supported by Protosyncellus Ioan Casian Tunaru, who was elected Vicar Bishop of the Romanian Archdiocese of America and Canada, in March 2006.

Shortly after Archbishop Nicolae’s ordination and investiture, the number of the Orthodox parishes from the United States and Canada began to grow. In 1918, there were

30 Romanian Orthodox parishes; in 1929, there were 49 parishes (34 in the United States and 15 in Canada). In 1939, there were 44 parishes and 62 “filii” – i.e. churches that do not constitute a parish; they depend on another administrative church (33 parishes and 54 “filii” in the United States of America, and 11 parishes and 8 “filii” in Canada). In 1972, there were 31 parishes (12 in the United States, 18 in Canada and one in Venezuela). It is noteworthy that in 2002 there were 26 parishes and missions in the United States America and Canada. In 2016, there were 61 parishes and missions and 4 monasteries (2 in the United States and 2 in Canada).

The same subchapter presented the significant activities carried out within the Romanian Orthodox Archdiocese of the Americas, on several levels, namely: *pastoral-missionary, administrative, catechetical, inter-Orthodox and ecumenical*.

Furthermore, it presented the most important events that have marked the Romanian Orthodox ecclesiastical life from across the ocean lately (2016-2017): the establishment of *the Romanian Orthodox Metropolia of the Americas* comprising two eparchies, i.e. *The Romanian Orthodox Archdiocese of the United States of America* and *The Romanian Orthodox Episcopate of Canada*, as well as *Nicholas Condrea's elevation to the rank of Archbishop* and the election of *Vicar Bishop Ioan Casian as Bishop of the Romanian Orthodox Episcopate of Canada*.

The last subchapters provide information on the situation of the two Romanian Orthodox parishes in South America, under the canonical jurisdiction of the Romanian Orthodox Metropolia of the Americas, i.e. the Parish of the Holy Emperors Constantine and Helen, in Venezuela, and the Parish Saint Apostle Andrew, in Argentina. These subchapters also highlighted the relationship between the Romanian Orthodox Metropolia of the Americas and the Mother Church.

The selection of the information from archive sources represented a defining approach in this thesis. Moreover, the Orthodox Church press or some secular newspapers and magazines/ journals, as well as electronic publications, completed the topic of the paper. The following are among the most important: “Biserica Ortodoxă Română” (“The Romanian Orthodox Church”) Journal, “Credința” (“The Faith”) Calendar and Almanac, “Solia” Journal, “America” newspaper, “Revista Teologică” (“The Theological Journal”).

Over time, the research conducted on the Romanian Orthodox church life in America has materialized in small studies and articles. However, lately, some researchers have turned their attention to exploring this topic; the most enlightening contribution was brought by

Priest Prof. Gabriel-Viorel Gardan, PhD, with the work entitled *The Romanian Orthodox Episcopate of America - Part of the American Orthodoxy*.

Gerald J. Bobango's work, *The Romanian Orthodox Episcopate of America: The first Half Century 1929-1979 (Episcopia Ortodoxă Română din America: Prima jumătate de secol, 1929-1979)*, was extremely important for the analysis conducted in this PhD thesis, because, in my opinion, it presented in detail and objectively the evolution of the Romanian Orthodox church life from across the ocean.

The topic of the Romanians' emigration and assimilation in the United States of America was tackled by Christine Avghi Galitz, in the work entitled *A Study of Assimilation Among the Romanians of United States*, following a thorough investigation into the American territory at the beginning of the 20th century. The data provided by this work strengthened the image of the emigrant and presented a real picture of the studied phenomenon.

Important contributions to the migration phenomenon were brought by the authors: Ion Iosif Șchiopul, Alexandru Nemoianu, Ioan Podea, Iancu Roman, Șerban Drutzu and Andrei Popovici, Aurel Sasu, Stelian Popescu-Boteni, Ștefan Meteș, Sanda Galopenția, Radu Toma, Gelu Neamțu, Anca Hartular and others.

Besides the above-mentioned authors, who also referred to the organization of the church life of the Romanian emigrants in the American lands. In this regard, the priest and professor Aurel Jivi offered valuable information about the evolution of the Orthodox Romanians in America until 1929 in the study entitled *Începuturile vieții bisericești la românii ortodocși din America (The Beginnings of the Romanian Orthodox Life in America)*.

Moreover, priest Trandafir Scorobeț's articles provide concrete data about the Orthodox Romanians in America and the church life from 1928-1929.

In priest Ioan Casian's study, *Românii din America și viața lor religioasă (The Romanians in America and Their Religious Life)*, published in 1950 in "Biserica Ortodoxă Română" ("The Romanian Orthodox Church") Journal, I found valuable information about the Romanians' emigration to America, their religious, economic and cultural life, the organization of parishes and the establishment of the episcopate.

Strong testimonies about the life, activity and personality of Bishop Policarp Morușca are revealed in many volumes and articles. Such instances are Aurel Sasu's volumes entitled *Drumul vieții (The Road of Life)* and *Cazul Policarp Morușca (Policarp Morusca Case)*; Priest Remus Grama's volume *Policarp Morușca, primul episcop al românilor din America*

(*Policarp Morușca, the First Bishop of the Romanians in America*); Priest Prof. PhD Alexandru Moraru's study *Un ierarh nedreptățit: episcopul Policarp Morușca al Americii și Canadei (1935-1939)* (*A Wronged Hierarchy: Bishop Policarp Morușca of America and Canada (1935-1939)*); Priest Professor Mircea Pacurariu's article *Preotul Pompei Morușca – Episcopul Policarp al Americii* (*Priest Pompei Morușca - Bishop Policarp of America*), published in the volume *Cărturari sibieni de altădată* (*Ancient Scholars from Sibiu*); Radu Serban's work *Prea Sfințitul Policarp. Însemnări despre Unchiul Pompei* (*His Holiness Policarp. Notes about Uncle Pompei*).

Archbishop Victorin Ursache's complex personality is evoked by Archimandrite Bartholomeu Anania in the volume *Memorii* (*Memories*), as well as in articles written by Gheorghe Alexe, Archimandrite Vasile Vasilache, priest Dumitru Bodale, priest Theodor Damian, Nicholas Apostola, or archimandrite L. J. Newville.

From the above, I drew the following final considerations:

In the early days of the Romanians' migration to the United States and Canada, i.e. the end of the nineteenth century and the beginning of the twentieth century, the Romanian migrants demonstrated that their dream, i.e. to earn a sum of money (a thousand dollars and the money for the return journey), had to be fulfilled at all costs. For this purpose, they faced all the problems of the new living environment, such as the acquisition of the language; the adaptation to the new geographical, economic, political and cultural space; learning trades that were quite different from what they knew, because more than 80% of these Romanians were farmers and in America they had to work in the iron and steel industry, in coal mines, in the car industry, and so on.

Although it is well-known that the Romanians' emigration was generated by multiple causes (social-economic and political causes, demographic growth, national and religious oppression), the main cause had an economic nature. At the beginning, the emigrants did not want to uproot themselves from their native land. However, their new life style and especially the war, which broke out in 1914, led many of them to settle definitively in the United States, more precisely in industrial cities such as Cleveland, Chicago, Detroit, Philadelphia or New York, or in Canada, in cities such as Montreal, Toronto, Windsor, Hamilton or Winnipeg.

The institutional organization of the Romanians across the ocean was an important form of preserving and highlighting their ethnic, linguistic, cultural and religious identities. First, the Romanian emigrants founded community organizations; then, they established

boarding houses, where the new emigrants were housed; afterwards, the mutual associations or the fraternal-cultural organizations emerged.

The Romanians' presence in that social context, the community life, the need for order and stability as far as their religious faith was concerned – all these imposed a church organization, as well as the consent of some landmarks and rules.

The beginning of the organization of the church life in America was impressive, animated by the enthusiasm and aspirations of the first generation. Most Romanian emigrants, i.e. peasants with a well-grounded religious faith, did not lose themselves among strangers and among the multitude of Christian religions and confessions present throughout the American soil. In the beginning, they turned to the services of the priests from sister Orthodox Churches, such as Ukrainians, Russians, Greeks, or Albanians. Afterwards, despite all difficulties, they organized themselves thoroughly: they built churches and founded parishes; the ecclesiastical authorities from the country sent them priests. Even though the Orthodox Romanians fulfilled their part promptly, the development of a united and vigorous church was slowed down by the lack of the Episcopal control and of a stable and properly trained clergy.

The sustained efforts made by the Orthodox Romanians, priests and laity, to organize themselves in an episcopate were remarkable. The countless requests and testimonies sent to the ecclesial authorities in the country for the establishment of the Romanian Orthodox Missionary Episcopate in America and for the appointment of a bishop had waited for an answer for many years. However, due to Bishop Policarp Morușca's appointment, the Romanian Orthodox church life in America and Canada entered a normal course.

Each bishop marked the period of his episcopate through important pastoral-missionary, administrative-household or cultural-educational works.

The first holder of the Romanian Orthodox Missionary Episcopate in America, Bishop Policarp Morușca (for five years) carried out a fruitful activity, strengthening the foundations laid by the Romanian Orthodox laypeople and priests. In his capacity as a bishop, he definitely marked the evolution of the entire eparchy, involving himself with much energy and competence in the spiritual and cultural life of the community. His rich experience allowed him to develop theological works, sermons gathered in books, which contributed to delineating a clearer and more complex image of his personality.

Bishop Andrei Moldovan had to face the most delicate period in the history of the Romanian Orthodox church life from across the ocean, represented by the split of the Romanian Orthodox Missionary Episcopate in America and Canada. Under those

circumstances, Bishop Moldovan did not let the remaining flock scatter. In nearly 13 years of pastoral care, he worked in a responsible manner, adopting the best solutions to remedy and prevent the shortcomings and deficiencies, in order to remove distrust and suspicion.

Archbishop Victorin Ursache's biography, which emerged from our memories and from the memories of other people who knew him, reveals his deeds, his dedication and restlessness in accomplishing every thought. During his 35 years of activity, Archbishop Victorin, with his gentle nature, with his heart turned towards understanding and always oriented towards the well-being of the entire eparchy, harmoniously combined his faith in God and with the love for one's peer, was especially concerned with the younger generation. His pastoral activity was directed mainly towards the spiritual level. However, he did not neglect the cultural and scholarly level, leaving several inheritance works, resulting in a rich spiritual experience. His modesty, sobriety, godliness and gentleness of authentic, gentle and just monasticism, his tenacity, perseverance, intelligence and oratory talent are just some of his extraordinary qualities. He should be included (and honored) among the great hierarchs and scholars of our people.

In order to achieve the purpose of their mission, both the clergy and the laypeople, led by Archbishop Victorin and Archimandrite Bartholomeu Anania, managed to organize and strengthen the Romanian Orthodox Missionary Archdiocese of America, having in view the Romanian-Americans' disunion, wisely passing over uneasiness and disappointments, paying great attention to the preservation of the Orthodox faith, culture and mother tongue, ancestral traditions and Romanian consciousness.

The Spiritual Enlightenment that accompanied hierarchs and priests when dealing with problems during their pastorate period is an impetus for today's clergy. For the new generation, their model of service must be well known.

The media played a particularly important role in the cultural and spiritual development of the Romanian-Americans, as well as in the preservation and promotion of their native language and national identity. Since the beginning of the nineteenth century, the media has represented for the Romanian emigrants the predominant means of communication, also having in view that the freedom of expression was and still is an opportunity in the West.

The Journal of the Romanian Orthodox Missionary Episcopate of America, i.e. "Solia", was the road opener of the church press. "Solia" and the Journal and Almanac-Calendar "Credinta" ("The Faith") became documents that testified the Romanian Orthodox continuity and identity in America and Canada.

For 11 years (1965-1976), Archimandrite Bartholomeu Anania held several positions within the Romanian Orthodox Missionary Eparchy of America. However, by taking over the culture department, as editor of “*Credința*” (“The Faith”) Journal and Almanac, a new vision was brought, which aimed at revealing to the reader a correct image of all that was happening in the Eparchy, as well as scattering possible distortions. He had proposed to transform “*Credința*” (“The Faith”) Journal into *a high-ranking publication*, and he largely succeeded, because all his intellectual and spiritual resources had always materialized in deeds.

Archbishop Nicholas Condrea’s appointment as head of the Romanian Orthodox Archdiocese of America and Canada, in July 2002, entailed an activity aimed at the regeneration of the Eparchy. The permanent preoccupations of the Archdiocese were: to provide stability; to preserve the spiritual, cultural and material heritage transmitted from the past century; to develop well-documented programs and projects in order to prevent unwanted influences from the outside; to initiate new and valuable church and cultural activities; to support the religious education of young people; to maintain a permanent connection with the Mother Church; the interest in inter-Christian and inter-religious dialogue, etc.

One of the urgent missionary duties was represented by the restoration of the jurisdictional unity of the two Romanian Orthodox Eparchies in America. In this respect, after 1990, real progress has been made to restore the unity. Nevertheless, despite regaining communion and mutual respect, the two dioceses remain divided, still preserving the hope that one day they will again have the same Mother Church.

The symptoms of that painful event, in which the Orthodox Romanians from the United States and Canada were divided against their will, cannot be removed by a critical examination, but through a sincere dialogue and in total knowledge of the reality. Therefore, the intention was not to analyze critically the separation of the two Romanian Orthodox Eparchies. However, its presentation provided the opportunity to reflect and to observe St. Apostle Paul’s words: “I appeal to you, brothers and sisters, in the name of our Lord Jesus Christ, that all of you agree with one another in what you say and that there be no divisions among you, but that you be perfectly united in mind and thought” (1 Corinthians 1: 10).

An important page in the history of the Romanian Orthodoxy across the ocean was also written in 2016, when the Romanian Orthodox Metropolis of the Americas was established, thus highlighting the certain continuity of the Orthodox Romanian church life on this continent.

At present, the Romanian Orthodox Metropolia of the Americas actively participates in the revival of the parish life, since the churchgoers' concern for an authentic spiritual life has fallen sharply; the individualism and materialism are considered more important than the traditional values that guided the generations from the past century. Efforts are also made to preserve the Romanian language in the religious cult and among churchgoers. Religious services are performed in Romanian and English because, nowadays, few young people speak Romanian.

Another goal is to set up new parishes, especially because some communities do not have their own churches and use churches borrowed from the Roman Catholics, the Anglicans, or the Protestants.

In America, religious proselytism has found a suitable manifestation space; we encounter here the greatest number of religious confessions, sects, and groups. One of the merits of the Romanian Orthodox Metropolia of the Americas is that it had and it still has people of great spiritual and intellectual value, i.e. hierarchs, priests or laymen who have defended and still defend the Orthodoxy.

SELECTIVE BIBLIOGRAPHY

I. Fonduri arhivistice:

1. *Arhiva Arhiepiscopiei Sibiu (A.A.S.):*

Dosar III, 1/1927

Dosar III, 1/1931

Dosar III, 322-912;

Dosar III, 325-904;

Dosar III, 453-904;

Dosar III, 585-912;

Dosar III, 708-904;

2. *Arhiva Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române (A.S.S.):*

Dosar nr. 41/1935;

Dosar nr. 383/1935;

Dosar nr. 155/1920-1926;

Dosar nr. 594/1946;

Dosar nr. 610/1947;

Dosar nr. 28/1950;

Dosar nr. 28/1950 bis;

Fond Bălan, nr. 1485/1951;

Dosar nr. 324/1965;

Dosar nr. 326/1965;

Dosar nr. 304/1966;

Dosar nr. 326/1966;

3. *Arhiva Ministerului Afacerilor de Externe (A.M.A.E.), București, Fond Washington:*

vol. 91;

vol. 94;

4. *Arhivele Naționale Istorice Centrale (A.N.I.C.), Fondul Ministerului Cultelor și Artelor (M.C.A.):*

Dosar nr. 2/1931;

Dosar nr. 6/1932;

Dosar nr. 6/1941;

5. *Arhiva Bibliotecii Mitropoliei Sibiu (A.B.M..S.):*

Fond varia 1626;

Fond Nicolae Bălan;

6. *Arhiva Mitropoliei Ortodoxe Române a celor două Americi*, Fond Victorin Ursache, Chicago, Illinois, S.U.A.;

7. *Romanian Heritage Center (R.H.C.)*, Jakson, Michigan, S.U.A., fond. Policarp Morușca;

8. *Arhiva Centrului de Studii și Documentare Valerian Trifa (A.C.S.D.V.T.)*, Jackson Michigan, S.U.A.

II. Ediții ale Sfintei Scripturi

1. *Biblia* sau *Sfânta Scriptură*, Tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 1991.
2. *Biblia* sau *Sfânta Scriptură*, Ediție jubiliară a Sfântului Sinod, versiune diortosită după Septuaginta, redactată și adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania, Editura I.B.M.O.R., București, 2001.

III. Dicționare, Enciclopedii, Monografii, Albume:

1. ****Album aniversar, 1954*, publicat de Episcopia Ortodoxă Română din America cu ocazia Congresului Episcopiei, 3-5 iulie 1954;
2. *Enciclopedia Ortodoxiei Românești*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2010;
3. PĂCURARIU, Mircea, *Dicționarul teologilor români*, ediția a II-a, Ed. Enciclopedică, București, 2002;
4. PREDESCU, Lucian, *Enciclopedia României Cugetarea, Material românesc, oameni și înfăptuiri*, Ed. Saeculum & Vestala, București, 1999;
5. ROȘCA, Eusebiu, R., *Monografia Institutului seminarului teologic-pedagogic „Andreian” al Arhidiecezei gr. or. române din Transilvania*, Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, Sibiu, 1911;
6. SASU, Aurel, *Dicționarul scriitorilor români din Statele Unite și Canada*, Editura Albatros, București, 2001;
7. MANOLESCU, Florin, *Enciclopedia exilului literar românesc: 1945-1989*, Ediția a II-a, revizuită, București, Editura Compania, 2010;

8. *Monografia Arhiepiscopiei Ortodoxe Române din cele două Americi*, coordonator: Preot Vasile Mureșan, Editura Dynasty Books Proeditură și Tipografie, București, 2014;

IV. Volume publicate:

1. ADAM, I. Iosif; Pușcaș, Ioan, *Izvoare de demografie istorică, sec. al XIX-lea – 1914, Transilvania*, vol. II, București, 1987;
2. AFONSKY, Gregori, Bishop, *A History of the Orthodox Church in Alaska. 1794-1917*, Saint Herman's Theological Seminary Press, 1977;
3. ANANIA, Valeriu, *Memorii*, Editura Polirom, Iași, 2011;
4. BASARAB, Mircea, *Biserica și neamul în diaspora*, Ed. Limes, Cluj, 2001;
5. BÂGIU, Lucian-Vasile, *Valeriu Anania, scriitorul*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2006;
6. BOBANGO, J. Gerald, *The Romanian Orthodox Episcopate of America: The first half century 1929-1979*, Published by The Romanian-American Heritage Center, Jackson, Michigan, 1979;
7. BOBANGO, J. Gerald, *Episcopia Ortodoxă Română din America: Prima jumătate de secol, 1929-1979*, traducere de Pr. Ionuț Tudor Maerean, The romanian Orthodox Episcopate of America, Grass Lake, Michigan, 2014;
8. BRANIȘTE, Ene, *Explicarea Sfintei Liturghii după Nicolae Cabasila*, Tipografia cărților bisericești, București, 1943;
9. BRIMELOW, Peter, *Alien Nation; Common Sense About American's Immigration Disaster*, Random House, New York, 1996;
10. BUJEA, Eleanor, Dr. *Romanians in Canada*, The Romanian Orthodox Episcopate of America, Michigan, 2009;
11. CÂMPIAN, Viorel, *Oameni și locuri din Sătmăre*, vol. I, Ed. Citadela, Satu Mare, 2010;
12. CHIFĂR, Nicolae, Pr., *Istoria creștinismului*, vol IV, Editura Trinitas, Iași, 2005;
13. CONSTANTINIU, Florin, *Între Hitler și Stalin. România și Pactul Ribbentrop-Molotov*, Ed. Danubius, București, 1999;
14. CONSTANTINIU, Florin, *O istorie sinceră a poporului român*, Ed. Univers Enciclopedic, București, 2003;
15. CRĂCIUN, I., Gavril; Crăciun, I., Elena, *Arhiepiscopul Ursache Victorin, purtător de stindard al Ortodoxiei românești în SUA și Canada*, Arhiepiscopia Ortodoxă Română din cele două Americi, 2016;
16. CRISTEA, Elie Miron, Pr., dr., *Note ascunse, însemnări personale (1895-1937)*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1999;

17. DELETANT, Denis, *România sub regimul comunist*, traducere de Delia Răzdolescu, Fundația Academia Civică, București, 1997;
18. DRUTZU, Șerban; POPOVICI, Andrei, *Românii din America*, Editura Cartea Românească, București, 1926;
19. EPPEL, Marius, *Vasile Mangra (1850-1918). Contribuții la cunoașterea vieții și activității lui*, Editura Mirador, Arad, 2000;
20. FEKETT, Șofron S., *Istoria Uniunii și Ligii societăților de ajutor din America*, Tipografia ziarului *America*, Cleveland, Ohio, 1956;
21. FILLMAN, George, *General George Pomuț (1818-1882), istoria vieții și timpurilor sale*, Editura Tipomur, Târgu-Mureș, 1996;
22. FLOCA, N. Ioan, Arhid. Prof. dr., *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, București, 1991;
23. FLOCA, N. Ioan, Arhid. Prof. dr., *Drept canonic ortodox*, vol. I, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1990;
24. FLORESCU, Gheorghe, I., editor, *Relații româno-americe în timpurile moderne*, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 1993;
25. FORNADE, Dan, *Românii din America – 500 personalități din SUA și Canada*, Ediția a II-a, Redacția publicațiilor pentru sănătate, București, 2004;
26. GALITZI, Avghi Christine, *A study of Assimilation Among the Roumanians of United States*, Columbia University Press, New York, 1929;
27. GALOPENȚIA, Sanda, *Emigranții Carter*, Ed. Paideia, București, 2008
28. GÂRDAN, Gabriel-Viorel, *Românii ortodocși din America. Documente*, vol.I, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2010;
29. GÂRDAN, Gabriel-Viorel, *Episcopia Ortodoxă Română din America – parte a Ortodoxiei Americane*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2007;
30. GIURESCU, Dinu, C., *România în cel de-al doilea război mondial (1939-1943)*, Ed. All Educational, București, 1999;
31. GORDON, Vasile, Pr. prof., dr., *Introducere în Catehetica Ortodoxă*, Editura Sophia, București, 2004;
32. GRAD, Cornel, *Al doilea arbitraj de la Viena*, Institutul European, Iași, 1998;
33. GRAMA, Remus, *Policarp Morușca, primul episcop al românilor din America. Scrisori din captivitate*, Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2004;
34. GRAMA, Remus, *Cleveland 1904-1999: „The falling Asleep of the Ever-Virgin Mary” Romanian Orthodox Cathedral*, Cleveland, Ohio, 1999;

35. HARTULAR, Anca, *Merem în America, Începuturile comunității românești în America*, Editura Fundațiilor culturale române, București, 1996;
36. ****Hirotonia Prea Sfințitului Victorin*, în „Credința”, XVI, nr. 7-8, 1966;
37. IONESCU, Mihail E. (coord.), *Romania-NATO Chronology 1989-2004*, Institute for Political Studies of Defense and Military History, Bucharest, 2004.
38. IORGA, Nicolae, *America și românii din America. Note de drum și conferințe*, Așezământul tipografic „Datina românească”, Vălenii de Munte, 1930;
39. JENKINS, Philip, *O istorie a Statelor Unite*, traducere de Mihai Stoica, Editura Artemis, București, 2002;
40. JOSEPH, Samuel, *Jewish Immigration to the United States from 1881 to 1910*, New York, Columbia University Press, 1914;
41. LEB, Ioan Vasile, *Teologie și istorie. Studii de Patristică și Istorie Bisericească*, Editura Arhidiecezană, Cluj-Napoca, 1999;
42. LUPU, Nicolae, *Prin lume: Jurnal american*, Institutul European, Iași, 1995;
43. MANEA, Vasile, *Preoți ortodocși în închisorile comuniste*, Editura Patmos, Cluj-Napoca, 2000;
44. MANOLACHE, Ioan, N., *Gânduri despre Vutcani și despre vutcăneni*, Editura Pim, Iași, 2007;
45. MARINESCU, Aurel Sergiu, *O contribuție la istoria exilului românesc*, Editura Vremea, București, 2011;
46. METEȘ, Ștefan, *Emigrări românești din Transilvania în sec. XIII-XX*, ediția a II-a, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1977;
47. MEYENDORFF, Jean, *Biserica ortodoxă ieri și azi*, traducere de Cătălin Lazurca, Editura Anastasia, București, 1996;
48. MORARU, Alexandru, *Ierarhii Bisericii Ortodoxe Române. Bio-bibliografii selective*, Ed. Reîntregirea, Alba-Iulia, 2005;
49. MORARU, Alexandru, *Biserica Ortodoxă Română între anii 1885-2000*, vol. III, tom I, *Biserică. Națiune. Cultură*. Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2006;
50. MORARU, Alexandru, *Biserica Ortodoxă Română între anii 1885-2000*, vol. III, tom II, *Dialog teologic și ecumenic*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2006;
51. MORUȘCA, Policarp, *Drumul vieții*, Ediție de Aurel Sasu, Editura Atos, București, 2001;

52. MORUȘCA, Policarp, *Policarp Morușca, Arc spre mileniul trei. Scrieri creștine*, ediție îngrijită de Radu Șerban, Editura Dareco, 2008;
53. MUREȘAN, Octavian, *Congresul Bisericesc ținut în zilele de 25-28 aprilie la Detroit, Michigan, U.S.A.*, 1929;
54. NEAMȚU, Gelu; Patachi, Liviu, *În America pentru unirea Transilvaniei cu România*, Editura Dagerom Impex, Cluj-Napoca, 1997;
55. NEAMȚU, Gelu, *Generalul George Pomuț (1818-1882). Viața adevărată a unui erou de legendă*, Centrul de Studii Transilvane, Ed. Fundația Culturală Română, Cluj-Napoca, 2001;
56. NEMOIANU, Alexandru, *Cuvinte despre românii-americieni*, vol. I, Editura Clusium, Cluj-Napoca, 1997;
57. NEMOIANU, Alexandru, *Tărâmurii, între Banat și America*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2003;
58. NICOARĂ, Ioan, *Brașovenii în fruntea luptei românilor din S.U.A. pentru desăvârșirea procesului de unitate națională și politică de la 1 decembrie 1918*, în „CVMIDAVA” – Muzeul Județean Brașov, 1974-1975;
59. NICOLESCU, Corneliu, *America. Războiul mondial. Războiul rece. Destindere*, Ed. C.A. Publishing, Cluj-Napoca, 2010;
60. NIȚU, P. Liviu, *Elita politică istorică 1945-1955*, Ed. Mica Valahie, București, 2014;
61. OLTEANU, Carol, *Scurtă istorie a Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada*, Chicago, 2003;
62. PĂCURARIU, Mircea, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol 3 (secolele XIX și XX), Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1993;
63. PĂCURARIU, Mircea, *Cărturari sibieni de altădată*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2002;
64. PÂRVU, Constantin; PĂCURARIU, Mircea; FLOCA, Ioan, *Autocefalie, Patriarhie, Slujire sfântă: Momente aniversare în Biserica Ortodoxă Română*, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 1995;
65. PLĂMĂDEALĂ, Antonie, *Contribuții istorice privind perioada 1918-1939 Elie Miron Cristea, Documente și Corespondență*, Sibiu, 1987;
66. PLĂMĂDEALĂ, Antonie, *Pagini dintr-o arhivă inedită*, Colecția Opera Omnia, Editura Tipo Moldova, Iași, 2011;
67. POCITAN, Veniamin, *Biserica ortodoxă română din America*, București-Cernica, 1937;
68. PODEA, Ioan, *Românii din America*, Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, Sibiu, 1912;
69. POLICARP, Morușca, *Drumul vieții*, ediție de Aurel Sasu, Editura Atos, București, 2001;

70. POPESCU-BOTENI, Stelian, *Relațiile între România și S.U.A. până în 1914*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1980;
71. POPOVICI, Andrei, *Americanii de origine română*, Institutul Social Român, București, 1937;
72. ROMAN, Iancu, *Românul în străinătate*, Biblioteca Română, New-York, 1910;
73. SALINS, Peter D., *Assimilation American Style: An Impassioned Defense of immigration and Assimilation as the Foundation of American Greatness and the American Dream*, Basic Books, New York, 1997;
74. SASU, Aurel, *Cazul Policarp Morușca, o cronologie a faptelor*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2002;
75. SASU, Aurel, *Cultura română în Statele Unite și Canada*, vol. I, *Presa*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1993; vol II, *Nostalgia*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1993; vol. III, *Societățile culturale*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2002.
76. SASU, Aurel & Popescu, Carmina, *Întâlnirile de vineri, istoria unui deceniu de cultură română în Statele Unite*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2005;
77. SCOROBETȚ, Trandafir, *Raport despre misiunea bisericească în America, 1928-1929*, tiparul Tipografiei Arhidiecezane, Sibiu, 1929;
78. Sfântul VASILE CEL MARE, *Epistola 294*, în vol. *Epistole*, traducere din limba greacă de pr. Teodor Bodogae, ediție revăzută de Tudor Teoteoi, Editura Basilica a Patriarhiei Române, București, 2010;
79. Sfântul VASILE CEL MARE, *Scrieri morale și ascetice*, traduceri de Isabela Alina Panainte, Florin Filimon, Laura Enache, Octavian Gordon, Diac. Nicolae Mogage, Editura Basilica a Patriarhiei Române, București, 2013;
80. Sfântul VASILE CEL MARE, *Tâlcuire duhovnicească la psalmi*, traducere de prof. Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2000;
81. Sfântul CIPRIAN AL CARTAGINEI, *Despre unitatea Bisericii ecumenice*, în volumul *Apologhiei de limbă latină*, traducere de prof. Nicolae Chițescu, Eliodor Constantinescu, Paul Papadopol și prof. David Popescu, vol. 3, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1981;
82. SIMION, A., *Dictatul de la Viena*, Ed. Albatros, București, 1996;
83. SMITH, Barbara, *Orthodoxy and Native Americans: The Alaskan Mission*, Orthodox Church in America, Dept. of History Archives, Syosset, New York, 1980;

84. ***Statutul pentru organizarea Bisericii Ortodoxe Române din America, 1935;
85. STĂNILOAE, Dumitru, Preot, prof., dr., *Teologia dogmatică ortodoxă*, vol. 3, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2003;
86. STOKOE, Mark; Kishkovsky, Leonid, *Orthodox Christians in North America 1794-1994*, Orthodox Christian Publications Center, 1995;
87. *Sudii și cercetări teologice și istorice*, coordonatori științifici: I.P.S. Prof. univ. dr. Teodosie Petrescu și Pr. prof. univ. dr. Nechita Runcan, vol. I, II, Editura Arhiepiscopiei Tomisului, Constanța, 2017;
88. SWAN, Jane, *A Biography of Patriarch Tikhon*, Holy Trinity Monastery, Jordanville, New York, 1964;
89. ȘCHIOPIU, Ion Iosif, *Românii din America. O călătorie de studii în Statele Unite*, Tipografia W. Krafft, Sibiu, 1913;
90. ȘERBAN, Radu, „*Prea Sfințitul Policarp. Însemnări despre Unchiul Pompei*”, Editura Dareco, București, 2007;
91. ȘERBAN, Radu; Hîrbea, Emilia, *Zidire sufletească. Despre Episcopul Policarp Morușca – la 130 de ani de la naștere și 55 de ani de la trecerea în veșnicie*, Editura Ecou Transilvan, Cluj-Napoca, 2013;
92. TOMA, Radu, *Românii în cele două Americi: o experiență etnică și istorică*, Editura Globus, București, 1998;
93. VASILE, Cristian, *Biserica Ortodoxă Română în primul deceniu comunist*, Editura Curtea Veche, București, 2005;
94. VASILACHI, Vasile, Preot, *De la Antim la Pocrov – mărturii*, Ed. Eikon, București, 2015;
95. VASILACHI, Vasile, Pr. dr., *Întreita iubire de Dumnezeu, Biserică și Neam*, Colecția Teologică „Cuvântul Vieții”, New York, 1991;
96. VASILIU, Cezar, Pr. prof. dr., *Istorie și credință*, Editura Antim Ivireanul, Râmnicu-Vâlcea, 2004;
97. VELICU, Dudu, *Biserica Ortodoxă în perioada sovietizării României. Însemnări zilnice, I. 1945-1947*, ediție îngrijită de Alina Tudor-Pavelescu, Arhivele Naționale ale României, București, 2004;
- 100 VELICU, Dudu, *Biserica Ortodoxă în anii regimului comunist. Însemnări zilnice, II. 1948-1959*, ediție îngrijită de Alina Tudor-Pavelescu și Șerban Marin, Arhivele Naționale ale României, București, 2005;

101 WERTSMAN, Vladimir, editor, *The Romanians in America and Canada. A Guide to Information Sources*, Book Tower, Gale Research Company, Detroit, Michigan, 1980;

V. Studii și articole:

1. ****Adormirea întru Domnul a Prea Sfințitului Andrei Moldovanu, Episcopul românilor ortodocși din America*, în revista „B.O.R.”, LXXXI, nr. 3-4, 1963;
2. ****Acordarea rangului de arhiepiscop conducătorului Episcopiei Misionare Ortodoxe Române în America*, în revista „B.O.R.”, An XCI, nr. 7-8, 1973;
3. ****Alegerea, hirotonirea și înscăunarea Prea Sfințitului Victorin Ursache, noul Episcop al Episcopiei Misionare Ortodoxe în America*, în revista „B.O.R.” An LXXXIV, nr. 7-8, 1966;
4. ALEXE, Gheorghe, *Adeverire*, în revista „Comuniunea Românească”, Detroit, Michigan, Anul I, nr. 1, ianuarie-martie, 1973,
5. ALEXE, Gheorghe, *Chipul cărturarului*, în Calendarul „Credința”, Detroit, Michigan, 1976;
6. ALEXE, George, *Profil spiritual: Un altar și două pasiuni*, în revista „Comuniunea Românească”, An V, Detroit, Michigan, nr. 10, 1977
7. ALEXE, George, *În amintirea Părintelui Paulin*, în Calendarul „Credința”, Editat de Arhiepiscopia Ortodoxă Română din America și Canada, Detroit, Michigan, U.S.A., 1992;
8. ALEXE, George, *Relațiile Inter-Ortodoxe Bisericești și cu Patriarhia Română*, în Calendarul „Credința”, 2002;
9. ANANIA, Bartholomew V., Archimandrite, *Orthodoxy in America today – A critical analysis*, în Calendarul-almanah „Credința”, 1971;
10. APOSTOLA, Nicolae, *Unitatea pe care o căutăm (The Unity We Seek)* în Calendarul-Almanah „Credința”, 2002;
11. APOSTOLA, Nicholas, *Amintindu-l de Arhiepiscopul Victorin*, în Almanahul „Credința”, editat de Arhiepiscopia Ortodoxă Română din America și Canada, Detroit, Michigan, U.S.A., 2002;
12. APOSTOLA, Nicolae, *În Agenda Pastorală I.P.S. Locum Tenens Mitropolit Iosif*, în Calendarul „Credința”, editat de Arhiepiscopia Ortodoxă Română din America și Canada, Detroit, Michigan, U.S.A., 2002,

13. ARDELEAN, Laviniu, *Biserici maramureșene din lemn în lume*, în revista „Familia română”(Revistă pentru solidaritatea românilor de pretutindeni), An 10, nr. 2-3 (33-34), Baia Mare, septembrie 2009;
14. ****Arhiepiscopul Victorin 1912-2001*, în revista „Credința”, LXXXI, nr. 3, 2001;
15. BARBU, I. N., *În chestia Bisericeii Române Ortodoxe din America*, în ziarul „America”, XX, nr. 193, 20 aprilie, Cleveland, 1925;
16. BARBU, Ioan, *Noi am terminat*, în ziarul „America”, XXXI, nr. 114, joi 24 septembrie 1936;
17. BĂNĂȚEANU, Ioan, *Reorganizarea și Consolidarea Bisericilor noastre*, în ziarul „America”, XXIII, nr. 59, 10 martie, 1928;
18. BĂLAȘU, George, *Decada luptei noastre*, în revista „Cuvântul românesc” (*The Romanian Voice*), The Largest Romanian Newspaper in the Free World, Hamilton, Ontario, (Canada), Anul XI, 121, mai 1986.
19. BĂNĂȚEANU, Ioan, *Reorganizarea și Consolidarea Bisericilor noastre*, în ziarul „America”, XXIII, nr. 63, 15 martie, 1928;
20. BECK, Samuel, *The Study of Romanian Americans*, în „The United States and Romania. American-Romanians Relations in the Twentieth Century”, American-Romanian Academy of Arts and Sciences, Woodland Hills, California, 1988;
21. BENCHEA, Nicolae, Prof., *Reorganizarea Bisericii Ortodoxe Române din America*, în ziarul „America”, XXII, nr. 81, 5 aprilie 1928;
22. BIRĂU, Traian, Pr., *Reorganizarea Bisericii Ortodoxe Române din America*, în ziarul „America”, XXIV, nr. 103, 1 mai 1929;
23. ****Biserica Română din Canada*, în revista „Biserica Ortodoxă Română”, XXVII, nr. 1, 1903;
24. BODALE, Dumitru, Pr., *Vestind Evanghelia*, în Calendarul „Credința”, Detroit, Michigan, 1976;
25. BOZGAN, Ovidiu, *Politica religioasă între principii și practică. Stat, ortodoxie și catholicism*, în „Dosarele istoriei”, VI, nr. 5, 2001;
26. ***Broșura publicată de părintele Octavian Mureșan, Congresul Bisericesc ținut în zilele de 25-28 aprilie la Detroit, Michigan, U.S.A.
27. BUGARIU, Ioan, *1929-1979 Episcopia (Arhiepiscopia) Misionară Ortodoxă Română din America și Canada la Aniversarea de 50 de ani*, în Calendarul „Credința”, editat de Arhiepiscopia Misionară Ortodoxă din America și Canada, Detroit, 1979;

28. CASIAN, Ioan, Preot, dr, *Românii din America și viața lor religioasă*, în revista „Biserica Ortodoxă Română”, LXVIII, București, nr. 11-12, 1950;
29. CASIAN, Ioan, Preot, dr, *Hirotonirea și investirea P.S. Andrei Moldovanu, Episcopul românilor ortodocși din America*, în revista „B.O.R.”, LXVIII, nr. 11-12, 1950;
30. CĂPUȘAN, Andrei Alexandru, *Români participanți la Războiul de Secesiune. Căpitanul Nicolae Dunca*, în revista „Historia Special”, An III, nr. 8, septembrie, București, 2014;
31. CERNOVODEANU, Paul, *Un transilvănean prieten cu Benjamin Franklin*, în „Magazin istoric”, IV, nr. 11, 1970;
32. CHIȘCĂ, George, Pr., *Slujind ecumenismului*, în „Credința”, Detroit, Michigan, 1976;
33. CHIȘCĂ, George, Pr., *Hirotonirea și Întronizarea Noului Arhiepiscop Î.P.S. Dr. Nicolae Condrea*, în Calendarul „Credința”, 2003.
34. CICALĂ, Nestorian, *Demnitatea românească și conștiința ortodoxă*, în Calendarul „Credința”, Editat de Episcopia Misionară Ortodoxă Română în America, Detroit, Michigan, 1970;
35. CIUREA, Nicolae, Preot, *O plinire a vremii*, în Calendarul „Credința”, Detroit, Michigan, 1979;
36. ****Congresul Bisericii Ortodoxe Române din America*, în ziarul „America”, XXVII, nr. 257, 258, 259, 260, octombrie, noiembrie, 1930;
37. ****Congresul bisericesc al Episcopiei Misionare Ortodoxe Române în America*, în revista „Credința”, XVI, nr. 4, Detroit, Michigan, 1966;
38. CONDREA, Nicolae, Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit, „*Cuvântul Înaltpreasfințitului Nicolae cu prilejul ceremoniei de ridicare în demnitatea de Mitropolit*”, în Almanahul „Credința”, publicat de Mitropolia Ortodoxă Română a celor două Americi, Chicago, Illinois, 2017;
39. CRISTEA, Mihail, Pr. drd., *Viața bisericească a românilor ortodocși din cele două Americi în secolul al XX-lea și începutul secolului al XXI-lea*, în vol. *Cercetări de teologie istorică și patristică*, vol. II, coordonator științific Pr. prof. univ. dr. Nechita Runcan, Ed. Vasiliana'98, Iași, 2017;
40. CRISTEA, Mihail, Pr. drd., *Organizarea bisericească a românilor din America în prima jumătate a secolului al XX-lea*, în vol. *Sudii și cercetări teologice și istorice*, coordonatori științifici: I.P.S. Prof. univ. dr. Teodosie Petrescu și Pr. prof. univ. dr. Nechita Runcan, vol. I, Editura Arhiepiscopiei Tomisului, Constanța, 2017;
41. CRISTEA, Mihail, Pr. drd., *Organizarea bisericească a românilor din America în a doua jumătate a secolului al XX-lea*, în vol. *Sudii și cercetări teologice și istorice*, coordonatori

- științifici: I.P.S. Prof. univ. dr. Teodosie Petrescu și Pr. prof. univ. dr. Nechita Runcan, vol. I, Editura Arhiepiscopiei Tomisului, Constanța, 2017;
42. CRISTEA, Mihail, Pr. drd., *Viața bisericească a românilor din cele două Americi la începutul secolului al XXI-lea*, în vol. *Sudii și cercetări teologice și istorice*, coordonatori științifici: I.P.S. Prof. univ. dr. Teodosie Petrescu și Pr. prof. univ. dr. Nechita Runcan, vol. II, Editura Arhiepiscopiei Tomisului, Constanța, 2017;
43. ***Cronica Congresului Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada, publicată cu titlul *The Electoral Congress: Archimandrite Nicolae Condrea Elected Archbishop*, în *Calendarul Credința*, 2003;
44. DAMIAN, Theodor, *Început de drum în vremuri mari: cel de-al 71 congres al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada*, în „Telegraful român”, CXLVIII, nr. 27-30, 2002;
45. DAMIAN, Theodor, *Bartolomeu Anania: perioada americană*, în revista „Tabor”, editată de Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, Cluj-Napoca, nr. 1, anul V, aprilie, 2011;
46. †DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Lumina vieții omului – moștenire netrecătoare*, Cuvânt la înmormântarea mitropolitului Bartolomeu Anania, în revista „B.O.R.”, CXXIX, nr. 1, 2011;
47. †DANIEL, Preafericitul Părinte, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, „*O demnitate mai înaltă înseamnă o responsabilitate mai mare*”, în Almanahul „Credința”, publicat de Mitropolia Ortodoxă Română a celor două Americi, Chicago, Illinois, 2017;
48. *** Date biografice ale Preasfințitului Episcop-Vicar Ioan Casian în „Foaia Sfântul Ioan Casian”, Buletinul săptămânal al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale, tipar executat la Tipografia Mitropolitană, Limours, Franța, nr. 258, săptămâna 5, 11 martie 2006;
49. ****Dialogul cu Patriarhia Română*, în revista „Solia”, Jackson, Michigan, vol. LXXIII, nr. 3-4, martie-aprilie 2008;
50. ****Dintr-o scrisoare a unui preot de al nostru din America*, în „Revista Teologică”, VI, 15 august – 1 octombrie, nr. 14-17, 1912;
51. DVOICHENCO-MARKOV, Demetrius, *A Romanian Priest in Colonial America*, în „The American Slavic and East European Review”, XIV, Columbia University Press, New York, nr. 3, 1955;

52. ENE, Daniel, Pr., *File de cronică. Ceremonia ridicării la demnitatea de Mitropolit a IPS Arhiepiscop Nicolae*, în Revista „Credința”, editată de Arhiepiscopia Ortodoxă Română din cele două Americi, Chicago, Illinois, vol. LXVII, nr.4, octombrie-noiembrie, 2016;
53. EPPEL, Marius, *Stat și Biserică în Transilvania în timpul mitropolitului Vasile Mangra (1916-1918)*, în *Anuarul institutului italo-român de studii istorice*, vol. I, Cluj-Napoca, 2001;
54. FILLMAN, George, *Captain Nicolai Dunca*, în *R.A.H.C.I.B.*, XIII, nr.3, 1996;
55. FILLMAN, George, *General George Pomutz*, în *R.A.H.C.I.B.*, XIII, nr. 4, 1996;
56. FILLMAN, George, *George Pomutz'first years in the United States*, în *R.A.H.C.I.B.*, VII, nr. 3, 1989;
57. FLOCA, Ioan N., Arhid. Prof. dr., *Diaspora ortodoxă și organizarea ei canonică, problemă pe agenda Sfântului și Marelui Sinod*, în „Revista Teologică”, serie nouă, VI (78), nr. 3-6, 1996;
58. GALOPENȚIA, Sanda, *Christina Galitzi despre imigranții români în SUA la începutul secolului XX*, în revista „Historia Special”, An III, nr. 8, septembrie, București, 2014;
59. GANCIU, Maria-Elena, *Bartolomeu Anania și „aventura” monahală*, în revista „Tabor”, editată de Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, Cluj-Napoca, V, nr.1, 2011;
60. GÂRDAN, Gabriel-Viorel, *Problema cărților de cult și a învățământului teologic în Episcopia Ortodoxă Română din America*, în „Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Ortodoxă”, XLVI, nr. 1-2, 2001;
61. GÂRDAN, Gabriel-Viorel, *Policarp Morușca, primul episcop al românilor ortodocși din America*, în „Studia Universitatis Babeș Bolyai, Theologia Ortodoxă”, XLVII, nr. 1-2, Cluj-Napoca, 2002;
62. GÂRDAN, Gabriel-Viorel, *Cercetări privind Episcopia Ortodoxă Română din Statele Unite ale Americii*, în „Revista Teologică”, Editura Mitropoliei Ardealului, serie nouă, Anul XIII (85), Sibiu, iulie-sept, nr.3, 2003;
63. GÂRDAN, Gabriel-Viorel, *Un arhiereu uitat: Policarp Morușca, primul episcop al românilor ortodocși din America. 45 de ani de la trecerea în veșnicie*, în „Calea Mântuirii”, IV, serie nouă, nr. 44, 26 octombrie și nr. 45, 2 noiembrie, Arad, 2003;
64. GÂRDAN, Gabriel-Viorel, *Un arhiereu în afara memoriei: Policarp Morușca, primul episcop al românilor ortodocși din America*, în revista „Renașterea”, XIV, nr. 3, Cluj-Napoca, 2003;

65. GÂRDAN, Gabriel-Viorel, *Arhiepiscopul Valerian Trifa, o personalitate controversată a diasporei ortodoxe române din Statele Unite ale Americii*, în „Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Orthodoxă”, XLVIII, nr. 1-2, Cluj-Napoca, 2003;
66. GÂRDAN, Gabriel-Viorel, *Lupta românilor-americieni pentru unitatea națională*, în „Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Orthodoxă”, XLIX, nr.1-2, Cluj-Napoca, 2004;
67. GÂRDAN, Gabriel-Viorel, *Între conflict și unitate. Situația actuală a românilor ortodocși din America*, în „Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Orthodoxă”, L, nr. 1, 2005;
68. GÂRDAN, Gabriel-Viorel, *Ortodoxia în America. Radiografia unei probleme complexe*, în „Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Orthodoxă”, L, nr. 2, 2005;
69. GRAMA, Remus, *Prea Sfințitul Nathaniel a devenit Arhiepiscop*, în revista „Solia”, LXIV, nr. 12, 1999;
70. GRAMA, Remus, *Contributions to the beginning of Ecclesiastical relations between the two Romanian Orthodox Jurisdiction in America, before and after 1990*, în Calendarul-almanah „Solia”, 2003;
71. GRIGORE, Bogdan, *Bibliografia istorică. Emigrarea românilor transilvăneni în S.U.A. reflectată în „Telegraful român”*, în revista „Clio”, Revistă de cultură și informație istorică, Sibiu, 2001;
72. HERMALIN, D.M., *The Romanian Jews in America* în „The American Jewish Year Book”, New York, 1902;
73. ****Hirotonia Prea Sfințitului Victorin*, în revista „Credința”, nr. 7-8, 1966;
74. HOLDER, Iuliu, Pr., *Reorganizarea și consolidarea bisericilor noastre*, în ziarul „America”, XXIII, nr. 68, 21 martie, 1928;
75. IASSY, I. D., *Așezămintele religioase ale românilor din America*, în revista „Biserica Ortodoxă Română”, An XLIII, 11 nov., 1925;
76. HRINIUC, Radu, *Românii-americieni între identitate și asimilare*, în revista „Studii de istorie a Transilvaniei”, Cluj-Napoca, 1999;
77. I.,M., *Plecarea pâr. Cons. Trandafir Scorobeț la America*, în „Revista Teologică”, Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, Sibiu, XVIII, nr. 12, 1928;
78. IONIȚĂ, Ioan, Pr., *Noul centru eparhial. Privire retrospectivă și perspective de viitor*, în Calendarul ortodox „Credința”, 2004;

79. IRIMIA, Dumitru, *P.S. Ioan Casian de Vicina, noul Episcop vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada*, în „Vestitorul Ortodoxiei”, XVII, nr. 383-384, 2006;
80. IUSTINIAN, Patriarhul românilor, *Cuvânt către cititori*, în Calendarul „Credința”, Detroit, Michigan, Anul I, 1966;
81. ****Înființarea unui «Departament al publicațiilor» și deschiderea unei tipografii proprii*, în revista „B.O.R.”, An XC, ian.- febr, nr. 1-2, 1972;
82. ****Înmormântarea Prea Sfințitului Episcop Andrei Moldovan*, în Calendarul „Credința”, anul XIII, nr.2, 1966;
83. JIVI, Aurel, Pr., *Începuturile vieții bisericești la românii ortodocși din America*, în „Revista Teologică”, VI (serie nouă), nr. 3-4, 1996;
84. JIVI, Aurel, Pr., *Pr. Trandafir Scorobeț și Congresul bisericesc de la Detroit*, în „Revista Teologică”, CXXV, nr. 15-18, 1996;
85. ****Înștiințare*, în revista „Credința”, XIV, nr.1, 1964;
86. ****Întâlnirea Episcopilor Ortodocși Români din Europa Occidentală și America, Paris, 15-19 aprilie 2004*, în revista „Solia”, LXIX, nr. 5, 2004;
87. *Lege pentru înființarea unei episcopii misionare pentru creștinii ortodocși români din țările neortodoxe apusene*, în „Monitorul Oficial”, nr. 105, 8 mai 1934;
88. LEPA, Ioan, *Presa română din America*, în ziarul „America”, XXV, nr. 204, 2 septembrie, 1930;
89. LEU, Paul, *Biserica în fața antihristului comunist*, în revista „Albina românească”, București, iunie-august, 2007;
90. MARGA, Irimie, Pr. lect. univ. dr., *Principiul jurisdicțional în Biserica Ortodoxă*, în „Revista Teologică”, serie nouă, XIV (86), nr. 3, 2004;
91. ****Mănăstire-Schit-Azil-Vatră*, în „America”, XXXI, nr. 121, 10 octombrie, 1936;
92. MEYENDORFF, John, *The Bicentennial: 1794-1994*, în Calendarul-almanah „Solia”, Detroit, Michigan, 1994;
93. MIHĂLCESCU, I., Pr. prof., *Biserica românească din America*, în revista „Biserica Ortodoxă Română”, An XL, 3 dec., 1921;
94. MIHĂLCESCU, I., *Episcopat extern*, în revista „B.O.R.”, An XLIII, 8 august, 1925;
95. MIHĂLȚAN, Simion, *Un răspuns în chestia organizării și consolidării Bisericilor noastre*, în ziarul „America”, XXIII, nr. 65, 17 martie, 1928;
96. ****Misiunea noastră*, în revista „Credința”, Detroit Michigan, Anul XV, nr. 8-9, octombrie-noiembrie, 1965.

97. ****Monumentul istoric*, în *Calendarul-almanah „Solia”*, 1945;
98. MORARU, Alexandru, *Un ierarh nedreptățit: episcopul Policarp Morușca al Americii și Canadei*, în *Studia Historica et Theologica, Omagiu Profesorului Emilian Popescu*, Ed. Trinitas, Iași, 2003;
99. MORARU, Glicherie, protopop, *Plecat la drum*, în „Solia”, XI, nr. 26, 30 iunie, 1946;
100. MORUȘCA, Policarp, *Biserica Ortodoxă Română în America*, *Calendarul-almanah „Solia”*, 1936;
101. MORUȘCA, Policarp, *Regionalismul*, în „Solia” I, nr. 13, 17 mai, Cleveland, 1936;
102. MORUȘCA, Policarp, *Episcopia Misionară în America*, în *B.O.R.*, LVII, nr. 5-6, 1940;
103. MORUȘCA, Policarp, *Episcopia Misionară și românii din America*, în revista „B.O.R.”, LVIII, nr. 7-8, 1940;
104. MORUȘCA, Policarp, *Românii din America*, în vol. *Omagiu Înalt Prea Sfinției Sale Dr. Nicolae Bălan, Mitropolitul Ardealului*, Sibiu, 1940;
105. MUREȘAN, Octavian, Pr., *Reorganizarea Bisericii Ortodoxe Române*, în ziarul „America”, XXIII, nr. 73, 27 martie, Cleveland, 1928;
106. MUREȘAN, Octavian, Pr., *În chestia organizării bisericii ortodoxe*, în ziarul „America”, XXIV, nr. 199, 23 august, Cleveland, 1929;
107. NAN, George, *Românii din Canada*, în *Calendarul Ortodox „Credința”*, Published by The Romanian Orthodox Missionary Episcopate In America, Detroit, Michigan, 1970;
108. NATHANIEL, Episcop, *Bucuria de a sluji împreună*, în „Vestitorul Ortodoxiei”, VI, nr. 121, 1994;
109. NATHANIEL, Episcop, *Despre anumite evenimente petrecute în comunitatea românilor-ortodocși din Statele Unite și Canada și impactul lor asupra unității Bisericii în America de Nord și reflecțiile noastre asupra unității Bisericii în America de Nord*, în „Solia”, LXI, nr. 5, 1996;
110. NEMOIANU, Alexandru, *An institutions of our beginnings: „The Boarding House”*, în *R.A.H.C.I.B.*, II, nr. 2, 1984;
111. NEMOIANU, Alexandru, *Episcopia Ortodoxă Română din America 1984-1994*, în „Solia”, LIX, 1994, nr. 7;
112. NEMOIANU, Alexandru, *Aspects of the social life of the romanian-americans at the beginning of the century. The role of the fraternal societies*, în *R.A.H.C.I.B.*, V, nr. 1, 1987;
113. NEMOIANU, Alexandru, *An example and a source of inspiration: The generation „Mia și drumul”*, în *R.A.H.C.I.B.*, XIX, nr.1, 2002;

114. NEMOIANU, Alexandru, *Ellis Island and Romanian-Americans*, în *R.A.H.C.I.B.*, XIX, nr. 1, 2002;
115. NETEA, Vasile, *Romanians in America up to 1918* în „Nouvelles études d’histoire”, vol V, Bucurest, 1975;
116. NEWVILLE, L. J., *Bishop Victorin ordained*, în revista „Credința”, XVI, nr. 7-8, 1966;
117. ****Noi am făcut început. Continuarea depinde de dumneavoastră*, în rev. *Credința*, Detroit, Michigan, Anul I, nr. 1, noiembrie 1952.
118. OPREANU, Ștefan At., Pr., *P.S. Sa Episcopul Policarp*, în Calendarul-almanah „Solia”, 1937;
119. OPRIȘ, Ioan, *Episcopul Policarp Morușcă (20 III 1883 – 26.X.1958) și stăruința pentru românii americani*, în rev. *ANGUSTIA*, nr. 11, Ed. *ANGUSTIA*, Sfântu Gheorghe, 2007;
120. PATACHI, Liviu, *La participation d’un Roumain dans la guerre civile d’Amerique 1861-1865: George Pomuț*, în „Revue Roumaine d’Histoire”, IV, nr. 1, 1965;
121. PĂCURARIU, Mircea, Pr. prof. dr., *Aspecte din istoria vieții bisericești a românilor din Statele Unite ale Americii și Canada* în vol. *Autocefalie, Patriarhie, Slujire Sfântă*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1995;
122. PĂCURARIU, Mircea, Pr. prof. dr., *Mărturii documentare privitoare la „diaspora” românească din Statele Unite, la începutul secolului al XX-lea*, în „Revista Teologică”, VI, serie nouă, nr. 3-4, 1996;
123. PLĂMĂDEALĂ, Antonie, *Românii din America anticipează unirea din 1918*, în revista „B.O.R.”, București, CXVI, nr. 11-12, 1978;
124. PODEA, Ioan, Pr., *Începuturile de organizație bisericească*, în ziarul „America”, XXXI, nr. 115, 5 decembrie, Cleveland, 1936;
125. PODEA, Ioan, Pr., *Scrisoare deschisă către P.S. Policarp Morușca*, în ziarul „America”, XXXI, nr. 71, 13 iunie, Cleveland, 1936;
126. POLICARP, Episcopul, *Solia*, în revista „Solia”, I, nr.1, 23 februarie 1936;
127. POLICARP, Episcopul, *O Vatră Românească*, în revista „Solia”, I, nr. 2, 1 martie 1936;
128. POLICARP, Episcopul, *Școala română*, în revista „Solia”, I, nr. 6, 29 martie 1936;
129. POLICARP, Episcopul, *Corurile bisericești*, în revista „Solia”, I, nr. 11, 3 mai 1936;
130. POLICARP, Episcopul, *Ortodoxia Românească*, în Calendarul-almanah „Solia”, 1937;
131. POLICARP, Episcopul, *Schitul „Vatra Românească”*, în Calendarul-almanah „Solia”, 1938;

132. POLICARP, Episcopul, *Românii din Canada*, în revista „Solia”, I, nr. 21, 12 iulie, 1936;
133. POLICARP, Episcopul, *Scrisori de acasă*, în revista „Solia”, nr. 11, 29 octombrie 1939;
134. POPOVICI, Andrei, *Americanii de origine română*, în revista „Sociologie românească”, anul II, mai-iunie, nr. 5-6, Ed. Institutul Social Român, București, 1937;
135. POPOVICI, Ioan, *Românii din America* în „Buletinul Institutului American din România”, vol. I, aprilie-octombrie, nr. 2-4, 1934;
136. POPOVICI, Ioan, Pr., *Reorganizarea Bisericii Ortodoxe Române din America*, în ziarul *America*, XXIII, nr. 75, 29 martie, 1928;
137. ****Pornim la drum*, în ziarul *Adevărul*, Romanian Heritage Center, Jackson, Michigan, Anul I, nr. 1, iunie 1962.
138. RĂDULESCU, George, *Boian, cătunul „rupt” din Bucovina*, în rev. „Historia special”, an III, nr. 8, septembrie, București, 2014;
139. ****Resfințirea bisericii „Sf. Maria” din Timmins, Ontario, Canada*, în revista „Credința”, XIII, nr. 6, Detroit, Michigan, 1963;
140. SCHMEMANN, Alexander, *Episcopatus Unus Est, on the Standing Conference of Canonical Orthodox Bishops in the America*, în „St. Vladimir’s Seminary Quarterly”, vol. 4, nr. 4, 1960;
141. SCHMEMANN, Alexander, *Problems of Orthodoxy in America; The Canonical Problem*, în „St. Vladimir’s Theological Quarterly”, vol. 8, nr. 2, 1964;
142. SCHMEMANN, Alexander, *Problems of Orthodoxy in America, the liturgical problem*, în „St. Vladimir’s Seminary Quarterly”, vol. 9, nr. 4, 1964;
143. SCOROBETȚ, Trandafir, *Problema noastră religioasă în America*, în „Revista Teologică”, Anul VII, Tiparul Tipografiei Arhiecezane, Sibiu, 1913, 1 octombrie-1 noiembrie, nr. 17-19;
144. SCOROBETȚ, Trandafir, *Biserica ortodoxă română din America*, în „Revista Teologică”, Tiparul Tipografiei Arhiecezane, Sibiu, Anul XIX, nr. 10-11, sept.-oct. 1929;
145. SCOROBETȚ, Trandafir, *Strângerea unor date și un apel în chestia organizării vieții religioase, naționale și culturale a Românilor din SUA*, în ziarul „America”, XXIV, nr. 3, 4 ianuarie, Cleveland, 1929;
146. SCOROBETȚ, Teodor, *Acțiunea misionară a Sibiului în America*, în „Revista Teologică”, Anul XXIV, nr. 7-8, iulie-august 1934;

147. SCRIBAN, I, Arhim., în revista „B.O.R.”, *Preoți pentru America*, An XLIII, 3 martie, 1925; SCRIBAN, I., Arhim., *Plata preoților din America*, în revista „B.O.R.”, An XLV, 1927, 2 febr., p. 126;
148. SIMEDREA, T., Arh., *Episcopia misionară și alegerea de episcop*, în revista „B.O.R.”, An LIII, martie-aprilie, 1935;
149. SLEVOACĂ, Ștefan, *Biserica Ortodoxă Română în America de nord*, în revista „B.O.R.”, XC, nr. 7-8, 1972;
150. ****Slujbe de pomenire a Episcopului Andrei Moldovanu*, în revista „Credința”, XIII, nr. 2, Detroit, 1963;
151. STAN, Liviu, Pr. prof. dr., *Ortodoxia și diaspora*, în revista „Ortodoxia”, XV, nr. 1, 1963;
152. STOICA, Costel, Pr., *Vizita Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist în Canada, 11-16 iulie 2002*, în revista „Biserica Ortodoxă Română”, an 120, nr. 7-9, 2002;
153. STOICA, Costel, Pr., *Hirotonirea și întronizarea I.P.S. dr. Nicolae Condrea, noul Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada*, în revista „Vestitorul Ortodoxiei”, XIV, nr. 297-298, 2002;
154. STOIA, Mircea, *Românii americani și Astra (1903-1914) – legături culturale*, în „Telegraful român”, Sibiu, nr. 15-18, 1979;
155. STREZA, Nicolae, *Petiția Episcopiei Ortodoxe Române din Statele Unite ale Americii de Nord către președintele Woodrow Wilson*, în revista „Glasul Bisericii”, București, XXXVII, nr. 9-12, 1979;
156. ȘERBĂNESCU, Nicolae, Pr. dr., *Patruzeci de ani de la înscăunarea primului Episcop al Episcopiei Misionare Ortodoxe Române în America: 1935 – 4 iulie – 1975*, în Calendarul-almanah „Credința”, 1975;
157. URSACHE, VICTORIN, *Scrisoare pastorală*, în *Credința*, XVI, nr. 9, 1966;
158. URSU, George R., dr., *The Old Church in the New World: A Study of Orthodoxy in Canada* în „The Romanian Missionary Episcopate in America; A Short History”, Published by the Romanian Orthodox Missionary Episcopate in America, Detroit, Michigan, 1967;
159. UȚĂ, Alexă, Mircea, Pr., *Arhiepiscopia Ortodoxă Română în America și Canada – în doliu*, în revista „B.O.R.”, An CXIX, 2001, nr. 7-12, iul.-dec., pp. 133-134;
160. VASILACHE, Vasile, Pr., *În prezența lui Hristos*, în Almanahul „Credința”, editat de Arhiepiscopia Ortodoxă Română din America și Canada, Detroit, Michigan, U.S.A., 1996;

161. VASILACHI, Vasile, Pr., *Ctitorii Episcopiei Misionare*, în revista „Credința”, Detroit, Michigan, U.S.A., 1979;
162. VASILACHI, Vasile, Pr., *Rugul Aprins. Cercul literar-cultural de la Mănăstirea Antim din București*, în Calendarul „Credința”, 1992;
163. VASILESCU, Gh.; Nae, A., *Vizita Prea Sfințitului Nathaniel Popp în România – semnul reșezării Diasporei românești în America*, în „Vestitorul Ortodoxiei”, anul VI, nr. 117, 1994;
164. VITCU, D.; Bădărău, G., *Political implications of the Romanian emigration to America up to 1918*, în „Revue Roumaine d’Histoire”, tom XXXI, Ed. Academiei, București, 1992, iulie-decembrie; nr. 3-4;
165. *** *Vizita Mitropolitului Nicolae al Banatului la Comunitatea Ortodoxă Română din America și Canada*, în revista „B.O.R.”, An XCV, 4 aprilie, 1977.

VI. Presă:

1. *Monitorul Oficial*, nr. 105, București, 8 mai 1934;
2. *Monitorul Oficial*, nr. 54, anul CXIII, București, 7 martie 1945;
3. *Monitorul Oficial*, nr. 136, București, 15 iunie 1948;

VII. Webografie

1. AIOANEI, Timotei, Arhimandrit, *Un misionar rugător si discret*, în ziarul „Lumina”, 17 iunie, 2010, disponibil la www.ziarullumina.ro (accesat în data de 17 februarie 2018, ora 18.00);
2. ALECSE, Constantin, *Prea Sfințitul Episcop-Vicar Ioan Casian de Vicina (Tunaru)*, disponibil la www.constantinalecse.com/capit-05-arhiepiscopia-romarch-casian-de-vicina.htm (accesat în data de 13 august, ora 13.00);
3. *** *Biserica românească ortodoxă din Caracas*, în „Atlasul Lumii Creștine”, anul I, nr. 6, august-septembrie 2007, accesibil la <http://www.lumeacredintei.com> (accesat în data de 8 februarie 2018).
4. BRICIU, Alexandru, *Mărturisitori ai credinței ortodoxe în America*, interviu cu Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Nicolae Condrea, în ziarul „Lumina”, 3 martie 2013, disponibil la www.ziarullumina.ro/marturisitori-ai-credintei-ortodoxe-in-america (accesat în data de 9 august 2017, ora 15,00);

5. BOZGAN, Ovidiu, *Situația emigrației române din S.U.A. și Canada în anul 1968*”, în revista „Caiete diplomatice”, Institutul Diplomatic Român, 2014, Anul II, nr.2, disponibil la www.idr.ro/Caiete-Diplomatice.html, (accesat în 7 iunie 2017);
6. *** *Ceremonia de întronizare a PS Ioan Casian*, pe site-ul oficial al Episcopiei Ortodoxe Române a Canadei, www.episcopia.ca (accesat în data de 18 mai 2017);
7. DAMIAN, Theodor, Pr., prof., dr., În Memoriam, disponibil la <http://www.alternativaonline.ca/InMemoriam1302.html> (accesat în data de 2 martie 2018, ora 13,15);
8. DASCĂLU, Silviu, *Întronizarea Primului Episcop Ortodox Român al Canadei*, disponibil la www.vestitorulortodoxiei.ro, (accesat în data de 16 iulie 2017);
9. NEDELCU, Marius, *IPS Părinte Arhiepiscop Nicolae Condrea ridicat în demnitatea de Mitropolit Ortodox român ale celor două Americi*, sursa: www.vestitorulortodoxiei.ro, accesat în data de 4 ianuarie (2017);
10. PĂUNOIU, Augustin, *Mesajul Ortodoxiei românești în S.U.A.: adevărul Tradiției și credinței noastre*, interviu cu preotul și profesorul Theodor Damian, în ziarul „Lumina”, 31 martie 2009, disponibil la www.ziarullumina.ro/augustin-paunoiu-2549/29/ (accesat în data de 4 septembrie 2017);
11. PĂUNOIU, Augustin, „*Avem în Eparhie oameni care nu se pot gândi la America decât ca la țara lor*”, interviu cu Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Nicolae Condrea, în ziarul „Lumina”, 20 iulie 2008, disponibil la www.ziarullumina.ro/editie/2008-07-20 (accesat în data de 4 septembrie 2017);
12. POPA, Gheorghe Cristian, *Sărbătoarea primei parohii românești din America Latină*, în ziarul „Lumina” din 13 noiembrie 2010, disponibil la www.ziarullumina.ro/ (accesat în data de 8 februarie 2018);
13. *** *Primul Congres al Episcopiei Ortodoxe Române a Canadei*, pe site-ul oficial al Episcopiei Ortodoxe Române a Canadei, www.episcopia.ca (accesat în data 18 mai 2017);
14. TEOCTIST, Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, „*Mesajul Preafericitului Părinte Patriarh Teoctist la hirotonirea într-un Episcop a Arhimandritului Ioan Casian Tunaru*”, 2 iulie 2006, disponibil la www.basilica.ro. (accesat în data de 30 august 2017);

Website – uri accesate:

www.basilica.ro

www.romarch.org

www.mitropolia.us

www.episcopia.ca

www.vestitorulortodoxiei.ro

www.dacoromania-alba.ro

www.findagrave.com/memorial

www.mărturisitorii.ro

www.mitropolia-paris.ro

www.stiridemontreal.com